

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของประเทศ ตามมาตรา 13 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้มีการจัดทำ “นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559” เสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี ซึ่งสำนักงานฯ ได้กำหนดให้มีการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ทั้งนี้ จากการติดตามประเมินผลนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 ของสำนักงานฯ พบว่า นโยบายฯ ดังกล่าวมีความล้าสมัยและขาดประเด็นสถานการณ์และการดำเนินงานด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม รวมถึงกรอบความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

เนื่องจากประเด็นด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่มีผลกระทบในวงกว้างต่อกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาในเชิงลึกและระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยนฐานหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ การศึกษาแนวโน้มของผลกระทบและแนวทางการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางอย่างเป็นรูปธรรมในการกำหนดทำทีของไทยด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงประเด็นที่เชื่อมโยงกับการอนุวัติตามอนุสัญญาและข้อตกลงสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทำทีและแนวทางการดำเนินงานของไทยที่เกี่ยวข้องกับการค้าและสิ่งแวดล้อม

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบจากมาตรการและมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับภาคการค้าหลัก รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มของมาตรการและมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยวิเคราะห์เชื่อมโยงกับอนุสัญญา ข้อตกลง และกรอบความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

1.3.2 ศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบจากการค้าและการลงทุนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยและการอนุวัติตามอนุสัญญา ข้อตกลง และกรอบความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเปิดเสรีสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมของไทย

1.3.3 จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานตามข้อ 3.1 และ 3.2 โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างน้อย 1 ครั้ง สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย 60 คน

1.3.4 จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการรองรับและการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับผลกระทบจากมาตรการและมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยแบ่งเป็น แนวทางในระยะสั้น-กลาง และแนวทางในระยะยาว

1.3.5 จัดทำข้อเสนอแนะความร่วมมือ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเน้นภาคีหลัก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น รวมถึงความร่วมมือในกรอบ ASEAN และ APEC เพื่อป้องกันและรองรับผลกระทบจากการค้าและการลงทุน ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย และการอนุวัติตามอนุสัญญา ข้อตกลง และกรอบความร่วมมือด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องการค้าระหว่างประเทศ (ในการศึกษานี้จะเรียกย่อๆว่า การค้า) และ เรื่องสิ่งแวดล้อม (ในที่นี้หมายถึงรวมถึงปัญหามลพิษและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ)นั้น ต้องอาศัยการวิเคราะห์เชิงพหุสัมพันธ์ (multi-relationship analysis) เนื่องจากในปัจจุบันนี้ ประเด็นด้านการค้า มี 2 ระดับ คือ การค้าระดับพหุภาคี และ ระดับทวิภาคี (ซึ่งอาจรวมถึงระดับภูมิภาค) และ ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ก็มี 2 ระดับ คือ ปัญหภายในประเทศและปัญหาระดับโลก และยังมี 2 มิติอีกด้วย คือ ปัญหามลพิษที่สะสมและสามารถแก้ไขได้ภายในระยะสั้น กับ ปัญหามลพิษที่มีการสะสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน (กว่าจะก่อให้เกิดปัญหา) และต้องใช้ระยะเวลานานในการแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาปัญหา

แต่เดิมนั้น ประเด็นทางการค้าและประเด็นสิ่งแวดล้อม ยังเป็นเรื่องที่ห่างไกลกัน ประเด็นการค้า เป็นการผลิตเพื่อขายในต่างประเทศและยังเชื่อว่าการขยายตัวทางการค้าจะช่วยนำพาให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน และมีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่เน้นปัญหภายในประเทศเป็นหลัก

ต่อมาเมื่อปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ เริ่มมีความสัมพันธ์กับการผลิตสินค้า (ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออก) ที่มีกระบวนการผลิตที่สร้างปัญหามลพิษหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรออย่างรวดเร็ว (โดยไม่มีการอนุรักษ์เท่าที่ควร) ในขณะเดียวกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับภูมิภาคและระดับโลกก็เริ่มปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดมากขึ้น เช่น ปัญหามลพิษทางน้ำระหว่างประเทศ (transboundary water pollution) ปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (biological diversity) ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่า (deforestation) ปัญหาการลดลงของทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป (non-renewable resources) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (climate change) เป็นต้น ประกอบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ มีต้นเหตุมาจากการเจริญเติบโตทางกิจกรรมของเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและสาขารัฐประเท และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว

ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการบางกลุ่มได้ศึกษาและมีข้อสรุปว่า ปัญหาการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม มาจากกิจกรรมทางการค้า (ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง) ในอีกด้านหนึ่ง นักวิชาการบางกลุ่มกลับมีข้อสรุปว่า การเติบโตทางการค้า อาจจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมได้ ถ้าการค้าระหว่างประเทศนั้นสร้างรายได้สุทธิให้แก่ประชาชนในประเทศ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ยิ่งกว่านั้น ยังมีนักวิชาการบางกลุ่มได้ข้อสรุปจากการศึกษาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและสิ่งแวดล้อม อาจจะยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด (inconclusive results) เนื่องจากความซับซ้อนและมีปัจจัยอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อการค้าและสิ่งแวดล้อม

ข้อสรุปของนักวิชาการทั้งสามกลุ่มดังกล่าวนั้น อาจประมวลได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและสิ่งแวดล้อม (ปัญหาสังแวดล้อมระดับภายในประเทศและระดับโลก) นั้น มีลักษณะเฉพาะตัวสำหรับแต่ละประเทศ และ อาจจะมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละสินค้าหรือสาขาการผลิต การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นการค้าและสิ่งแวดล้อมในระดับจุลภาค (เช่น ระดับสาขาหรือระดับผลิตภัณฑ์) อาจจะทำให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างไปจากการวิเคราะห์ในระดับมหภาค (เช่น ระดับประเทศ หรือ ระดับภูมิภาค)

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นทางการค้า กับ ประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม รวมถึงกรอบความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ของ “นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559” ภายใต้การกำกับของ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะที่และแนวทางการดำเนินงานของไทยที่เกี่ยวข้องกับการค้าและสิ่งแวดล้อม การศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้เพียงการวิเคราะห์เชิงมหภาคเท่านั้น สำหรับการวิเคราะห์เชิงลึกในระดับสาขาการผลิตหรือรายผลิตภัณฑ์นั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างละเอียดต่อไปในอนาคต

กรอบการวิเคราะห์ของการศึกษารั้งนี้ จะพิจารณาแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้ (รูปที่ 1.1)

ขั้นตอนแรก ทบทวนมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีในระเบียบการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน (เช่น GATT, SPS, TBT, GATS, TRIP, AOA, SCM) และแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้น รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มของมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีในระเบียบการค้าระหว่างประเทศกับอนุสัญญา ข้อตกลง และกรอบความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

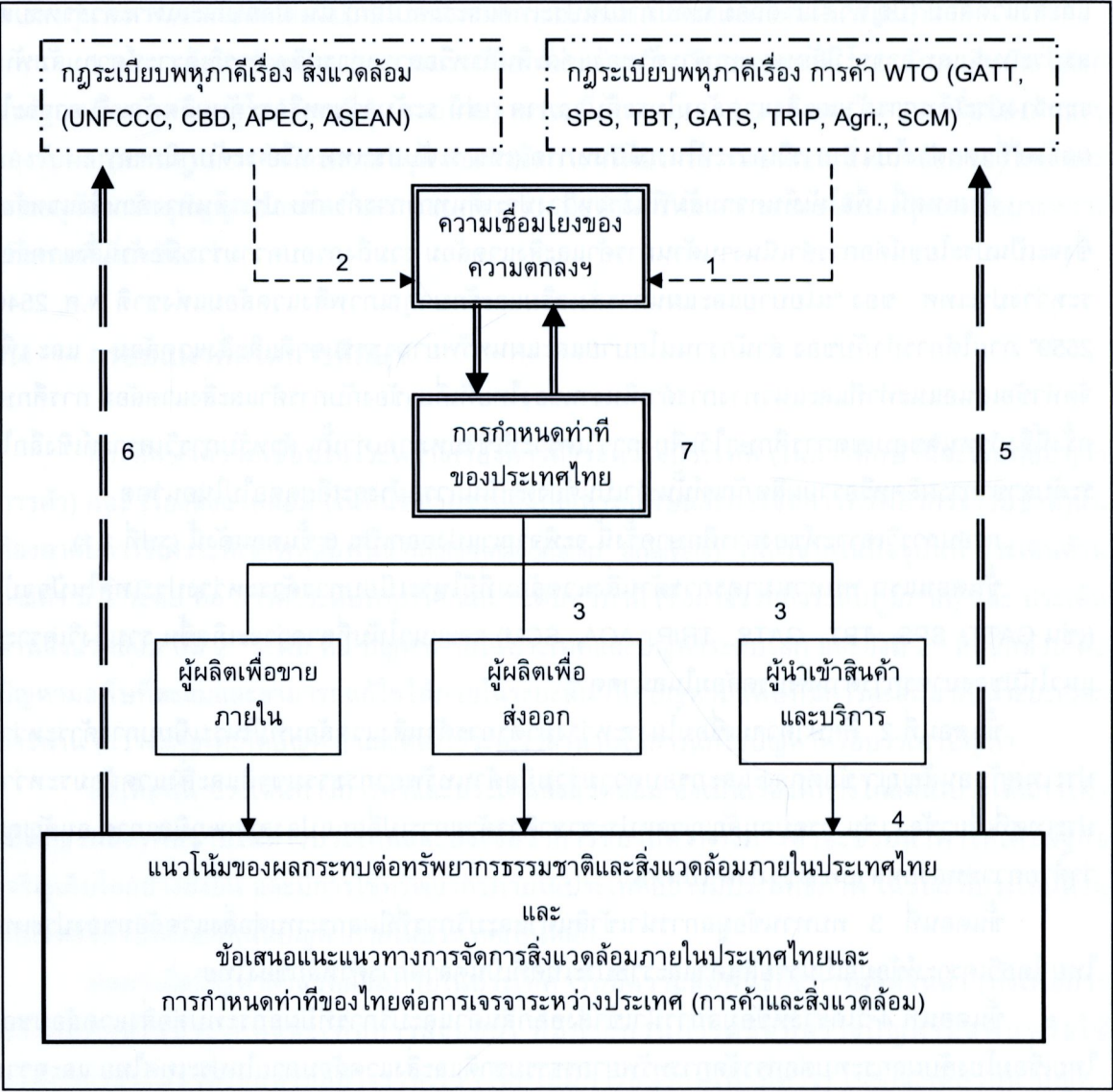
ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนข้อมูลการนำเข้าสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายสินค้าและรายประเทศที่เป็นตลาดการค้าหลักของไทย

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลการนำเข้าส่งออกสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเชื่อมโยงกับผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศไทย และเชื่อมโยงกับการอนุวัติตามหลักการหรือพันธกรณีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ขั้นตอนที่ 5 เสนอแนะรายการสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมของไทย พร้อมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดเสรีสินค้าและบริการดังกล่าวและแนวโน้มของประเทศคู่ค้าหลักตามรายสินค้าและบริการ และ จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการรองรับและเตรียมความพร้อม และ/หรือ ทำที่ไทยในกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ประเด็นทางการค้าการลงทุนและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับประเด็นเจรจาในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) และจัดทำข้อเสนอแนะความร่วมมือ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเน้นประเทศรัฐภาคีหลัก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น จีน และ ออสเตรเลีย รวมถึงความร่วมมือในกรอบ ASEAN (เช่น อาเซียน-จีน อาเซียน-เกาหลีใต้ อาเซียน-อินเดียและภายในอาเซียน) และ APEC

รูปที่ 1.1 กรอบการวิเคราะห์ของการศึกษา

ขั้นตอนที่ 7 ประมวลข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อจัดทำจัดทำข้อเสนอแนะแนวทาง 2 เรื่อง ได้แก่ (ก) การรองรับและเตรียมความพร้อม และ/หรือ ทำที่ของประเทศไทยในกรอบความร่วมมือพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระยะสั้น-กลาง และแนวทางในระยะยาว เพื่อรับมือกับผลกระทบจาก

มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าหลัก) และ

- (ข) การรองรับและเตรียมการในความร่วมมือ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี (โดยเน้นประเทศคู่ค้าหลัก คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น จีน และ ออสเตรเลีย) รวมถึงความร่วมมือในกรอบ ASEAN (เช่น อาเซียน-จีน อาเซียน-เกาหลีใต้ อาเซียน-อินเดียและภายในอาเซียน) และ APEC เพื่อป้องกันและรองรับผลกระทบจากการค้าและการลงทุนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย และการอนุวัติตามอนุสัญญา ข้อตกลงและกรอบความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 การสำรวจและเก็บข้อมูลสถิติต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลสถิติการนำเข้าและการส่งออกของไทย โดยเฉพาะสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม ข้อมูลสถิติการลงทุนภายในประเทศไทย ข้อมูลสถิติสิ่งแวดล้อมภายในประเทศไทย เป็นต้น

1.5.2 ทบทวนมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบความตกลงพหุภาคีด้านการค้า (GATT และความตกลงภายใต้กรอบ WTO) และมาตรการต่างๆภายใต้กรอบความตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (MEAs: Multilateral Environmental Agreements) และ มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย (เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น)

1.5.3 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนิพิพาททางการค้าและสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบของ WTO และ เอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับประเด็นความเชื่อมโยงทางด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม

1.5.4 ทบทวนวรรณกรรม/ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายหรือมาตรการฝ่ายเดียว (unilateral measures) ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ ของประเทศภาคีหลักๆ และนำเสนอกระบวนการในการกำหนดนโยบาย บทบาทของหน่วยงาน/องค์กรที่สำคัญ ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง ในประเทศ ภาคีหลักๆ ด้วย

1.5.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงเศรษฐศาสตร์ ที่เกี่ยวกับ “ผลกระทบต่อประเทศไทย” โดยมีกรอบแนวคิดว่า มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบพหุภาคีทางการค้า อาจจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ปริมาณการส่งออก ต้นทุนการผลิต ต้นทุนทางธุรกรรม ต้นทุนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงโครงการการค้าและการลงทุน ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม

1.5.6 จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการรองรับและเตรียมความพร้อม และ/หรือ ทำทีของประเทศไทยในกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระยะสั้น-กลาง และแนวทางในระยะยาว และ จัดทำข้อเสนอแนะความร่วมมือ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเน้นประเทศคู่ค้าหลัก คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น รวมถึงความร่วมมือในกรอบ ASEAN และ APEC เพื่อป้องกันและรองรับผลกระทบจากการค้าและการลงทุนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย และการ

อนุวัติตามอนุสัญญา ข้อตกลงและกรอบความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.5.7 การประชุมสัมมนาระดมสมอง 1 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นการกำหนดทำที่และแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานไทย (ภาคเอกชนและภาครัฐ) ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการค้าและสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย 60 คน

1.6 เค้าโครงเนื้อหาในรายงาน

การศึกษานี้ จะประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 4 ประการ คือ (ก) มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในระเบียบการค้าระหว่างประเทศ (WTO) (ข) ความเชื่อมโยงมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในกรอบ WTO กับความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (MEAs) หรือประเด็นด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม (trade and environment) ที่อาจดำเนินการผ่านการค้าและการลงทุน (ค) ผลกระทบจากการค้าและการลงทุนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศไทย และ (ง) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการกำหนดทำที่และความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อรองรับผลกระทบที่จะมีต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศของไทย เนื้อหาสำคัญดังกล่าวนี้ สามารถจัดแบ่งออกเป็น 6 บทได้ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา กรอบแนวคิดในการศึกษา และ ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 2 มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในระเบียบการค้าระหว่างประเทศและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น ประกอบด้วย บทบัญญัติของ GATT (Article 20) ความตกลงภายใต้กรอบ WTO ที่มีมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม (SPS, TBT, GATS, SCM, TRIP, และสินค้าเกษตร) ข้อพิพาททางการค้าที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของไทย และ แนวโน้มของมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบ WTO ในอนาคต

บทที่ 3 ความเชื่อมโยงระหว่างมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในระเบียบการค้าระหว่างประเทศ กับความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ประกอบด้วย อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD) อนุสัญญาว่าด้วยการค้าพืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ความเชื่อมโยงระหว่างมาตรการในระเบียบการค้าระหว่างประเทศ และในระเบียบสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และ ผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของไทย

บทที่ 4 โครงสร้างการนำเข้าและส่งออกสินค้าและบริการของประเทศไทย และ แนวโน้มผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไทย ประกอบด้วย โครงสร้างการนำเข้าและส่งออกสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โครงสร้างการลงทุนระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แนวโน้มผลกระทบจากการค้าและการลงทุนของไทย ต่อการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศไทย ความเชื่อมโยงของผลกระทบจากการค้าและการลงทุน กับความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม

บทที่ 5 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าสำหรับสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย แนวโน้มการเปิดเสรีทางการค้าสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอรายการสินค้าและ

บริการด้านสิ่งแวดลอมสำหรับประเทศไทย ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดลอมต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของไทย และ ข้อเสนอแนะแนวทางในการรองรับและเตรียมความพร้อมของไทยในกรอบความร่วมมือ WTO และ MEAs

บทที่ 6 ความเชื่อมโยงระหว่างการค้าและสิ่งแวดลอมในกรอบความตกลงต่างๆ ประกอบด้วย มาตรการฝ่ายเดียวด้านสิ่งแวดลอมที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศของประเทศคู่ค้าหลัก (สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น จีน และ ออสเตรเลีย) กระบวนการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมของประเทศคู่ค้าหลัก (สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น จีน และ ออสเตรเลีย) ความเชื่อมโยงภายใต้กรอบระดับทวิภาคี กับประเทศคู่ค้าหลัก (สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น) และ ความเชื่อมโยงภายใต้กรอบความร่วมมือระดับพหุภาคี ASEAN และ APEC

บทที่ 7 สรุปและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมในไทย ประกอบด้วย สรุปความเชื่อมโยงระหว่างกรอบการค้ากับกรอบพหุภาคีด้านสิ่งแวดลอม ข้อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดทำทีของไทยด้านความร่วมมือทางการค้าและสิ่งแวดลอมในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี และ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมภายในประเทศไทย